2024/1203

30.4.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/1203

11. aprill 2024,

mis käsitleb keskkonna kaitsmist kriminaalõiguse kaudu ning millega asendatakse direktiivid 2008/99/EÜ ja 2009/123/EÜ

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 83 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ([1])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 3 lõike 3 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 191 kohaselt on liit võtnud kohustuse tagada keskkonna kaitstuse kõrge tase ja parandada keskkonna kvaliteeti. Keskkonda tuleks kaitsta laias tähenduses nagu tuleneb ELi lepingu artikli 3 lõikest 3 ja ELi toimimise lepingu artiklist 191, mis tähendab, et kaitsta tuleb kõiki loodusvarasid, sealhulgas õhku, vett, pinnast, ökosüsteeme, sealhulgas ökosüsteemiteenuseid ja -funktsioone, looduslikku loomastikku ja taimestikku, sealhulgas elupaiku, ning loodusvaradel põhinevaid teenuseid.

(2) ELi toimimise lepingu artikli 191 lõike 2 kohaselt on liidu keskkonnapoliitika eesmärk tagada kaitstuse kõrge tase, võttes arvesse, et liidu eri piirkondades on olukord erinev. See poliitika peab rajanema ettevaatusprintsiibil ja põhimõtetel, mille järgi tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse tekkekohas, saastaja peab aga maksma. Kuna keskkonnakuriteod mõjutavad ka põhiõigusi, tuleb nende õiguste kaitsmiseks keskkonnakuritegude vastu võidelda tingimata liidu tasandil.

(3) Keskkonnakuritegude sagenemine ja nende tagajärjed, mis vähendavad liidu keskkonnaõiguse mõjusust, on liidus jätkuvalt murettekitav küsimus. Sellised rikkumised ulatuvad üha sagedamini kaugemale kui ainult see riik, kus need toime pandi. Sellised rikkumised ohustavad keskkonda ja seetõttu tuleb võtta asjakohaseid ja tulemuslikke vastumeetmeid, milleks tuleb tihti teha tõhusat piiriülest koostööd.

(4) Kehtivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/99/EÜ ([3]) ning liidu keskkonnavaldkonna õiguses karistuste kohta sätestatud normid ei ole olnud piisavad, et liidu keskkonnakaitsealast õigust oleks hakatud täielikult järgima. Sellist järgimist tuleks edendada, tagades võimaluse määrata mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi, mis vastavad rikkumise raskusastmele ja mis erinevad halduskaristuste kohaldamisest selle poolest, et neis väljendub enam ühiskonna hukkamõist. Keskkonnakahjulike õigusvastaste tegude ennetamiseks ja ärahoidmiseks peavad kriminaal- ja haldusõigus üksteist vastastikku täiendama.

([1]) ELT C 290, 29.7.2022, lk 143.
([2]) Euroopa Parlamendi 27. veebruari 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 26. märtsi 2024. aasta otsus.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28).

(5) Direktiivis 2008/99/EÜ sätestatud keskkonnakuritegude loetelu tuleks läbi vaadata ja lisada tuleks täiendavad kuriteod, mis põhinevad liidu keskkonnaõiguse kõige tõsisematel rikkumistel. Karistusi tuleks karmistada, et nende heidutavat mõju suurendada, ning keskkonnakuritegude avastamist, uurimist, nende eest süüdistuse esitamist ja kohtuotsuse tegemist tuleks tõhustada.

(6) Liikmesriigid peaksid teatavad õigusvastased teod kriminaliseerima, asjaomased kuriteod täpsemini kindlaks määrama ning karistuste liike ja määrasid ühtlustama.

(7) Keskkonnale ja inimeste tervisele võib ühtmoodi halb mõju olla mitte ainult aktiivsel teo toimepanemisel, vaid ka tegutsemiskohustuse täitmata jätmisel. Seetõttu peaks käesolevas direktiivis sätestatud kuritegude määratlus hõlmama nii tegevust kui ka tegevusetust, kui see on kohaldatav.

(8) Liikmesriigid peaksid nägema oma riigisiseses õiguses ette liidu keskkonnakaitsealase õiguse tõsise rikkumise eest määratavad kriminaalkaristused. Tõsiste rikkumiste, sealhulgas merekeskkonnale kahju tekitavate tõsiste rikkumiste korral kohaldatakse ühist kalanduspoliitikat puudutavas liidu õiguses nõukogu määrustega (EÜ) nr 1224/2009 ([4]) ja (EÜ) nr 1005/2008 ([5]) ette nähtud põhjalikke kontrolli- ja rakendusnorme. Nende normide kohaselt on liikmesriikidel õigus valida, kas kasutada haldus- või kriminaalkaristusi või mõlemat. Kooskõlas komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatisega „Euroopa roheline kokkulepe“ ja 20. mai 2020. aasta teatisega „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ tuleks määrustega (EÜ) nr 1224/2009 ja (EÜ) nr 1005/2008 hõlmatud teatavad tahtlikud õigusvastased teod liigitada kuritegudeks.

(9) Et tegu saaks käesoleva direktiivi tähenduses pidada keskkonnakuriteoks, peab see olema õigusvastane. Õigusvastaseks peetakse tegusid, mis rikuvad sellist liidu õigust, mille eesmärk on aidata kaasa mõne ELi toimimise lepingu artikli 191 lõikes 1 sätestatud liidu keskkonnapoliitika eesmärgi saavutamisele, olenemata sellise liidu õiguse õiguslikust alusest, mis võib hõlmata näiteks ELi toimimise lepingu artikleid 91, 114, 168 ja 192, või mis rikuvad liikmesriigi õigus- või haldusnorme või liikmesriigi pädeva asutuse otsuseid, millega selline liidu õigusakt jõustatakse. Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada, milline õigusvastane tegu võib olla kuritegu, ning kehtestada vajaduse korral kvantitatiivne või kvalitatiivne künnis, mis on vajalik, et selline tegu oleks kuritegu. Tegu tuleks käsitada kuriteona, kui see on toime pandud tahtlikult, ja teatavatel juhtudel ka siis, kui see on toime pandud vähemalt raskest hooletusest. Eelkõige tuleks samuti käsitada kuriteona õigusvastast tegu, mis põhjustab inimese surma või tekitab inimesele raske tervisekahjustuse või keskkonnale olulise kahju või olulise kahju tekkimise suure riski või mida peetakse muul põhjusel eriti keskkonnakahjulikuks, juhul kui see tegu on toime pandud vähemalt raskest hooletusest. Liikmesriigid võivad kriminaalõiguse valdkonnas vastu võtta või kehtima jätta rangemaid norme.

(10) Tegu peaks olema õigusvastane isegi siis, kui see on toime pandud liikmesriigi pädeva asutuse poolt välja antud loa olemasolu korral, kui see luba saadi pettuse või korruptsiooni, väljapressimise või sundimise teel. Lisaks ei tohiks loa omamine takistada loa omaniku kriminaalvastutusele võtmist, kui loaga ilmselgelt rikutakse asjakohaseid olulisi õiguslikke nõudeid. Väljendit „ilmselgelt rikutakse asjakohaseid olulisi õiguslikke nõudeid“ tuleks tõlgendada nii, et see tähendab asjakohaste oluliste õiguslike nõuete ilmset ja olulist rikkumist, kuid ei hõlma menetlusnõuete ega loa

([4]) Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse liidu kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1).

([5]) Nõukogu 29. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 1).

vähemtähtsate elementide rikkumist, ega tähenda seda, et loa õiguspärasuse tagamise kohustust peavad pädevate asutuste asemel hakkama täitma ettevõtjad. Lisaks kui luba on nõutud, ei välista asjaolu, et luba on õiguspärane, loa omaniku suhtes kriminaalmenetluse algatamist, kui omanik ei täida kõiki loast tulenevaid kohustusi või muid loaga hõlmamata asjaomaseid õiguslikke kohustusi.

(11) Peale selle on vajalik, et ettevõtjad võtaks vajalikke meetmeid, et täita asjaomase tegevuse suhtes kohaldatavaid keskkonnakaitsealaseid õigus- ja haldusnorme, sealhulgas täites kehtivate lubade muutmise või ajakohastamisega seotud menetlustes kohustusi, mis on sätestatud kohaldatavas liidu ja riigisiseses õiguses. See peaks hõlmama ka loa omaniku kohustust luba ajakohastada ja uuendada.

(12) Käesolevas direktiivis määratletud rikkumiste ja karistustega seoses ei tuleks juriidiliste isikute mõiste all mõista riike, riigivõimu teostavaid avalik-õiguslikke organeid ega avalik-õiguslikke rahvusvahelisi organisatsioone. Kuna käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid, võivad liikmesriigid vastu võtta rangemad normid, sealhulgas normid avalik-õiguslike organite kriminaalvastutuse kohta.

(13) Teatavate käesolevas direktiivis määratletud kuritegude puhul kehtib kvalitatiivne künnis, millest alates käsitatakse tegu kuriteona, nimelt kui selline tegu põhjustab inimese surma või tekitab inimesele raske tervisekahjustuse või tekitab õhu, vee või pinnase kvaliteedile või ökosüsteemile, loomadele või taimedele olulise kahju. Et kaitsta keskkonda täies ulatuses, tuleks kvalitatiivset künnist mõista laias tähenduses, ja kui see on asjakohane, peaks see muu hulgas hõlmama loomastikule ja taimestikule, elupaikadele, loodusvaradel ja ökosüsteemidel põhinevatele teenustele ning ökosüsteemi funktsioonidele tekitatud olulist kahju. Ökosüsteemi mõiste all tuleks mõista taime-, looma-, seene- ja mikroorganismikooslustest ning nende eluta keskkonnast koosnevat dünaamilist kompleksi, mis moodustab nende vastastiktoimel põhineva funktsionaalse üksuse, ning see peaks hõlmama elupaigatüüpe ning liikide elupaiku ja populatsioone. Ökosüsteem peaks hõlmama ka ökosüsteemi teenuseid, mille kaudu ökosüsteem aitab otseselt või kaudselt suurendada inimeste heaolu, ja ökosüsteemi funktsioone, mis on seotud ökosüsteemi looduslike protsessidega. Väiksemad üksused, näiteks mesilastaru, sipelgapesa või känd, võivad olla osa ökosüsteemist, kuid neid ei tohiks käesoleva direktiivi kohaldamisel käsitada omaette ökosüsteemina.

(14) Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleks mõistet „tervisekahjustus“ mõista laias tähenduses, see tähendab nii, et see hõlmab kõiki inimesele tekitatavaid kehavigastusi, sealhulgas kehafunktsiooni või rakustruktuuri muutus, ajutine, krooniline või surmav haigus, organismi talitluse häire või muul põhjusel füüsilise tervise halvenemine, välja arvatud vaimse tervise kahjustamine.

(15) Õhu, vee või pinnase kvaliteedile või ökosüsteemile, loomadele või taimedele võib olulist kahju tekitada, inimese surma võib põhjustada või inimesele võib raske tervisekahjustuse tekitada erinevate energialiikide, näiteks soojuse, soojusenergiaallikate, müra, sealhulgas veealuse müra, ja muude akustilise energia allikate, vibratsiooni, elektromagnetväljade, elektri või valguse juhtimine keskkonda. Energia juhtimist keskkonda reguleeritakse mitmesuguste liidu keskkonnaõiguse instrumentidega, mis kehtivad näiteks veekaitse ja merekeskkonna kaitse, müra leviku tõkestamise, jäätmekäitluse ja tööstusheidete valdkonnas. Võttes arvesse kõnealuseid instrumente, peaks energia õigusvastane keskkonda juhtimine käesoleva direktiivi kohaselt olema kuritegu, kui see tekitab või tõenäoliselt tekitab keskkonnale või inimeste tervisele olulist kahju.

(16) Kui käesolevas direktiivis määratletud kuriteod on seotud selliste tegudega nagu turul kättesaadavaks tegemine või turule laskmine, müük, müügiks pakkumine või kauplemine, tuleks hõlmata ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil toime pandavad teod.

(17) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse kuritegu, mis seisneb keeldu või muud keskkonna kaitsmiseks kehtestatud nõuet rikkudes sellise toote turulelaskmises, mille suuremahuline kasutamine toob kaasa teatava koguse materjalide või ainete, energia või ioniseeriva kiirguse juhtimise, heitmise või viimise õhku, pinnasesse või vette ning mis tekitab või võib tekitada keskkonnale või inimeste tervisele olulist kahju. See peaks hõlmama keelde ja muid keskkonna kaitsmiseks kehtestatud nõudeid, mis tuleb sätestada sellises liidu õiguse valdkonnas, mille üks seatud eesmärke või eesmärk on keskkonnakaitse, sealhulgas keskkonna säilitamine, kaitsmine ja selle kvaliteedi parandamine, inimeste

tervise kaitse, loodusvarade kaalutletud ja mõistlik kasutamine või kliimamuutuste vastu võitlemine või piirkondlike või üleilmsete keskkonnaprobleemidega tegelemiseks rahvusvahelisel tasandil võetavate meetmete edendamine. Kui aga selline keeld või nõue on sätestatud muudes liidu õiguse valdkondades, millel on muud eesmärgid, näiteks töötajate tervise ja ohutuse kaitse, ei tohiks seda tegu kõnealuse kuriteona käsitada. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „suuremahuline kasutamine“ koosmõju, mida põhjustab toote kasutamine mitme kasutaja poolt, olenemata kasutajate arvust, kui tegu tekitab või tõenäoliselt tekitab keskkonnale või inimeste tervisele kahju.

(18) Keskkonnale ja inimeste tervisele võivad väga halvasti mõjuda jäätmete õigusvastane kogumine, vedu ja käitlemine ning järelevalve puudumine selliste toimingute ja lõppladustamiskohtade järelhoolduse üle, sealhulgas edasimüüja või vahendaja tegevus. Selliseid tagajärgi võivad põhjustada õigusvastased teod, mis on seotud ravimitest või narkootilistest ainetest tulenevate kahjulike jäätmetega, sealhulgas narkootiliste ainete tootmiseks kasutatavate koostisainete, kemikaalide, happeid või aluseid sisaldavate jäätmete või toksiine, raskmetalle, naftat või rasva sisaldavate jäätmete, elektri- ja elektroonikaseadmete romude, kasutuselt kõrvaldatud sõidukite või plastijäätmetega. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et õigusvastast jäätmekäitlust käsitatakse kuriteona, kui asjaomane tegu on seotud arvestatavas koguses ohtlike jäätmetega või muude jäätmetega ja sellised muud jäätmed tekitavad või tõenäoliselt tekitavad keskkonnale või inimeste tervisele olulist kahju.

(19) Käesoleva direktiiviga kehtestatava kuriteo tähenduses seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1257/2013 ([6]) kohaldamisalasse kuuluvate laevade ringlussevõtuga tuleb märkida, et hetkel liidu õiguse kohaselt kohaldatakse kõnealuses määruses sätestatud kohustusi üksnes kõnealuses määruses määratletud laevaomanike suhtes.

(20) Et hinnata, kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/1115 ([7]) osutatud raadamise või metsa degradeerumisega seotud asjaomase toote või asjaomase saaduse kogus on ebaoluline, võivad liikmesriigid võtta arvesse näiteks asjaomase saaduse või toote kogust, mis on väljendatud netomassina, või kui see on kohaldatav, netomahuna või ühikute arvuna, või seda, kas kõnealuse tegevuse ulatus on ebaoluline asjaomase saaduse või toote koguse tõttu. Sellisel hindamisel võiksid liikmesriigid asjakohasel juhul arvesse võtta ka käesolevas direktiivis muid teatavate kuritegude puhul loetletud elemente, sealhulgas asjaomaste liikide kaitsestaatust või keskkonna taastamise kulusid.

(21) Käesolevas direktiivis loetletud kuritegudel, mis on tahtlikud teod, võivad olla katastroofilised tagajärjed, näiteks ulatuslik reostus, ränkade keskkonnatagajärgedega tööstusõnnetused või ulatuslikud metsatulekahjud. Kui sellised rikkumised põhjustavad märkimisväärse suuruse või keskkonnaväärtusega ökosüsteemi või kaitsealal asuva elupaiga hävimise või tekitavad õhu, pinnase või vee kvaliteedile ulatusliku ja olulise kahju, mis on kas pöördumatu või pikaajaline, tuleks selliseid rikkumisi, millel on selliseid katastroofilised tagajärjed, käsitada kvalifitseeritud kuriteo koosseisuna ja selle eest tuleks seetõttu mõista raskem karistus kui need, mida kohaldatakse muude käesolevas direktiivis määratletud kuritegude korral. Kvalifitseeritud kuriteo koosseis võib hõlmata tegu, mis on võrreldav ökotsiidiga, mida teatavate liikmesriikide õiguses juba reguleeritakse ja mida arutatakse rahvusvahelistel foorumitel.

(22) Kui käesoleva direktiivi kohaselt on tegu käsitatav kuriteona üksnes juhul, kui see on seotud arvestatava kogusega, mis vastab piirmäära, väärtuse või muu kohustusliku parameetri ületamisele, tuleks selle künnise, väärtuse või muu parameetri hindamisel arvesse võtta muu hulgas materjali või aine ohtlikkust või mürgisust, sest mida ohtlikum või mürgisem on materjal või aine, seda varem selle künniseni, väärtuseni või muu parameetrini jõutakse, ja eriti ohtlike ja mürgiste ainete või materjalide puhul võib isegi väga väike kogus tekitada keskkonnale või inimeste tervisele olulist kahju.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1257/2013 laevade ringlussevõtu kohta ning määruse (EÜ) nr 1013/2006 ja direktiivi 2009/16/EÜ muutmise kohta (ELT L 330, 10.12.2013, lk 1).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/1115, milles käsitletakse teatavate raadamise ja metsade degradeerumisega seotud saaduste ja toodete liidu turul kättesaadavaks tegemist ja liidust eksportimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 995/2010 (ELT L 150, 9.6.2023, lk 206).

(23) Kuna kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja keskkonnaseisundi halvenemine toimuvad üha kiiremini ning nende laastava mõju kohta on olemas ilmsed näited, on mõistetud, et keskkonnahoidlikule majandusele üleminek on praegu tähtsaim eesmärk ja põlvkondadevahelise õigluse küsimus. Kui käesolevas direktiivis kasutatakse õigusvastaste tegude kirjeldamiseks liidu keskkonnaõiguse määratletud mõisteid, et määratleda kuritegusid, tuleks selliseid mõisteid mõista käesoleva direktiiviga hõlmatud asjakohastes liidu õigusaktides sätestatud vastavate määratluste tähenduses. Käesolev direktiiv peaks hõlmama ka kõiki liidu õigusakte, millega muudetakse sätteid või nõudeid, mis on seotud käesolevas direktiivis määratletud kuritegude alla kuuluvate õigusvastaste tegude kirjeldamisega. Selliste liidu muutmisaktide koostamisel oleks kohane osutada käesolevale direktiivile. Kui aga liidu keskkonnaõigusesse lisatakse uusi õigusvastaste tegude liike, mis ei kuulu käesoleva direktiivi kohaste rikkumiste alla, tuleks käesolevat direktiivi muuta, et sellised uued õigusvastaste tegude liigid direktiivi kohaldamisalasse lisada.

(24) Ilma et see piiraks käesoleva direktiivi dünaamilist loomust, peaks komisjon korrapäraselt ja vajaduse korral kaaluma, kas on vaja muuta käesolevas direktiivis esitatud kirjeldust selliste tegude kohta, mida võib käesolevas direktiivi kohaselt käsitada kuriteona. Komisjon peaks kaaluma ka seda, kas on vaja määratleda muid kuritegusid, kui liidu keskkonnaõigusesse lisatakse uusi õigusvastaseid tegude liike, mis käesoleva direktiivi kohaldamisalasse veel ei kuulu.

(25) Käesolevas direktiivis tuleks sätestada mittetäielik loetelu elementidest, mida pädevad asutused peaksid asjakohasel juhul arvesse võtma, kui nad hindavad, kas keskkonnakuritegude määratlemisel kasutatud kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed künnised on saavutatud. Sellise loetelu esitamine peaks aitama käesolevat direktiivi sidusalt kohaldada, keskkonnakuritegude vastu paremini võidelda ning tagama õiguskindluse. Hindamise elemendid ega nende kohaldamine ei tohiks muuta kuritegude avastamist, uurimist, nende eest süüdistuste esitamist ega kohtuotsuse tegemist ülemäära raskeks.

(26) Kui käesolevas direktiivis sätestatakse, et õigusvastane tegu on käsitatav kuriteona üksnes seal, kus ta tahtlikult toime pannakse, ja ta põhjustab inimese surma, tuleks tahtluse mõistet tõlgendada kooskõlas riigisisese õigusega, võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) asjakohast kohtupraktikat. Seetõttu võib tahtlust mõista käesoleva direktiivi kohaldamisel tahtlusena põhjustada inimese surma, aga see võib hõlmata ka olukordi, kus teo toimepanija, tahtmata põhjustada inimese surma siiski möönab selle põhjustamise tõenäosust, ja on teatavat kohustust rikkudes vabatahtlikult tegutsenud või tegevusetuks jäänud, põhjustades seega inimese surma. Sama arusaama seoses tahtlusega tuleks kohaldada juhul, kui käesolevas direktiivis sätestatud õigusvastane tegu, mis on tahtlik, tekitab inimesele raske tervisekahjustuse või põhjustab märkimisväärse suuruse või keskkonnaväärtusega ökosüsteemi või kaitsealal asuva elupaiga hävimise või tekitab sellisele ökosüsteemile või elupaigale või õhu, pinnase või vee kvaliteedile ulatusliku ja olulise kahju, mis on kas pöördumatu või pikaajaline.

(27) Käesolevas direktiivis määratletud kuritegude puhul tuleks mõistet „raske hooletus“ tõlgendada kooskõlas riigisisese õigusega, võttes arvesse Euroopa Kohtu asjakohast kohtupraktikat. Käesoleva direktiiviga ei nõuta, et mõistet „raske hooletus“ tuleks riigisisestes õigusaktides rakendama hakata iga kuriteo koosseisu tunnuse puhul, näiteks omamine, müük, müügiks pakkumine, turulelaskmine ja muud sarnased tunnused. Sellistel juhtudel on liikmesriikidel õigus otsustada, et mõiste „raske hooletus“ on asjakohane selliste kuriteo koosseisu tunnuste puhul nagu kaitseseisund, ebaoluline kogus ja tõenäosus tekitada olulist kahju.

(28) Kriminaalmenetlustes ja kriminaalkohtumenetlustes tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta seda, kas asjaga on seotud kuritegelikud organisatsioonid, kes tegutsevad keskkonnale kahjulikul viisil. Keskkonnakuritegude kriminaalmenetlustes tuleks käsitleda korruptsiooni, rahapesu, küberkuritegevust ja dokumendipettust ning äritegevuse puhul teo toimepanija kavatsust teenida võimalikult suurt kasumit või hoida kokku kulusid. Need kuriteovormid on sageli raskete keskkonnakuritegudega seotud ja seetõttu ei tohiks neid käsitleda eraldi. Nende puhul on ka suur tõenäosus tekitada keskkonnale ja inimeste tervisele olulist kahju, sealhulgas võivad need avaldada loodusele ja kohalikele kogukondadele laastavat mõju. Suurt muret tekitab lisaks ka see, et mõned keskkonnakuriteod pannakse toime pädevate asutuste või avalikke ülesandeid täitvate ametnike vaikival või aktiivsel toetusel. Teatavatel juhtudel võib selle puhul tegemist olla isegi korruptsiooniga. Sellise käitumisega on näiteks tegemist siis, kui kontrollimisel

vaadatakse keskkonnaõiguse rikkumisest mööda või vaikitakse see maha, jäetakse kontrolle teadlikult vahele, näiteks ei kontrollita, kas loa omanik täidab loa tingimusi, toetatakse ebaseaduslike litsentside andmist või hääletatakse selliste litsentside andmise poolt või esitatakse soodsat hinnangut andvaid aruandeid, mis on võltsitud või sisaldavad valeandmeid.

(29) Karistatavad peaksid olema ka kuritegudele kihutamine ja kaasaaitamine. Kuriteona tuleks käsitada ka kuriteokatset, mis põhjustab või tõenäoliselt põhjustab inimese surma või tekitab või tõenäoliselt tekitab inimesele tervisekahjustuse või keskkonnale olulist kahju või mida peetakse muul põhjusel eriti kahjulikuks, kui see on toime pandud tahtlikult. Katse mõistet tõlgendatakse kooskõlas riigisisese õigusega. Käesolevas direktiivis määratletud kuritegu, mis on seotud projekti elluviimisega ilma arendusloata, ei loetleta käesolevas direktiivis nende kuritegude hulgas, mille katse peaks olema karistatav kuriteona, kuna projekti elluviimist mõistetakse sellisena, et see hõlmab projekti elluviimise algust, näiteks tööde alustamist ehitusplatsi ettevalmistamiseks ja muid keskkonda mõjutavaid töid. Kõnealune rikkumine ei ole loetletud käesolevas direktiivis nende kuritegude hulgas, mille katse peaks olema karistatav kuriteona.

(30) Käesolevas direktiivis määratletud kuritegude eest määratavad karistused peaksid olema mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed. Seetõttu tuleks ette näha füüsiliste isikute maksimaalse vangistuse alammäär. Käesolevas direktiivis ette nähtud maksimaalset vangistust tuleks füüsiliste isikute toime pandud kuritegude eest kohaldada vähemalt nende kuritegude kõige raskemate vormide puhul. Kõikide liikmesriikide kriminaalõigus sisaldab sätteid, mis käsitlevad surma põhjustamist tahtlikult või raskest hooletusest. Liikmesriikidel peaks olema õigus rakendada neid üldsätteid, sealhulgas raskendavaid asjaolusid käsitlevaid sätteid, kui nad võtavad üle käesoleva direktiivi need sätted, mis käsitlevad kuritegusid, mis põhjustavad inimese surma, olenemata sellest, kas kuritegu on toime pandud tahtlikult või raskest hooletusest.

(31) Eriti juriidiliste isikute puhul peetakse rahalistest karistustest sageli mõjusamaks lisakaristusi või -meetmeid. Seetõttu peaks asjaomastes menetlustes olema võimalik määrata lisakaristusi või -meetmeid. Kõnealused lisakaristused või -meetmed võiksid hõlmata keskkonna taastamise kohustust, avaliku sektori rahastamise saamise võimalusest ilmajätmist, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmist ning toetustest ja kontsessioonidest ilmajätmist, ning lubade ja volituste kehtetuks tunnistamist. See ei piira kohtunike ega kohtute õigust määrata kriminaalmenetluses igal konkreetsel juhul asjakohane lisakaristus.

(32) Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ ([8]) nõuete kohaldamist, võivad lisakaristused või -meetmed hõlmata nõuet taastada keskkond, kui kahju on pöörduv, ja nõuet maksta hüvitist, kui kahju on pöördumatu või kui teo toimepanija ei suuda keskkonda taastada.

(33) Kuivõrd käesoleva direktiivi kohaselt määratletud keskkonnakuriteona käsitatav tegu on omistatav juriidilistele isikutele, peaksid asjaomased juriidilised isikud vastutama kuriteo eest käesolevas direktiivis sätestatu kohaselt. Liikmesriigid, kelle õiguse kohaselt on võimalik juriidilised isikud kriminaalvastutusele võtta, peaksid käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks tagama, et nende õigusaktidega nähakse ette mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed kriminaalkaristuste liigid ja määrad, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. Liikmesriigid, kelle õiguse kohaselt ei ole juriidilisi isikuid võimalik kriminaalvastutusele võtta, peaksid käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks tagama, et nende õigusega nähakse ette mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed muude kui kriminaalkaristuste liigid ja määrad, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. Käesolevas direktiivis määratletud kuritegude eest selles ette nähtud rahaliste karistuste ülemmäärasid tuleks kohaldada vähemalt nende rikkumiste kõige raskemate vormide puhul. Määratava karistuse mõjususe, hoiatava mõju ja proportsionaalsuse tagamiseks tuleks arvesse võtta asjaomase juriidilise isiku teo raskusastet ning individuaalseid, rahalisi ja muid asjaolusid. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada rahaliste karistuste ülemmäärad kas protsendimäärana asjaomase juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest või kindlate summadena. Käesoleva direktiivi ülevõtmisel peaksid liikmesriigid otsustama, kumba neist kahest võimalusest nad kasutavad.

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56).

(34) Kui liikmesriigid otsustavad juriidilistele isikutele määratavate rahaliste karistuste kindlaksmääramisel rakendada juriidilise isiku ülemaailmse kogukäibe kriteeriumi, peaksid nad otsustama, kas võtta aluseks kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaasta või rahalise karistuse määramise otsusele eelnenud majandusaasta käive. Samuti peaksid liikmesriigid kaaluma normide kehtestamist juhtudeks, kui rahalise karistuse määra ei ole võimalik kindlaks määrata selle alusel, kui suur oli juriidilise isiku ülemaailmne kogukäive kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal. Sellistel juhtudel peaks liikmesriikidel olema võimalik arvesse võtta muid arvutuskriteeriume, näiteks ülemaailmne kogukäive mõnel muul majandusaastal. Kui need normid hõlmavad rahaliste karistuste määrade kehtestamist kindlate summadena, ei peaks olema vajalik, et nende summade ülemmäär oleks vähemalt sama suur kui käesolevas direktiivis kehtestatud kindlate summadena kindlaksmääratud rahaliste karistuste ülemmäära kohta kehtestatud miinimumnõue.

(35) Kui liikmesriigid otsustavad kehtestada rahaliste karistuste ülemmäärad kindlate summadena, peaksid need määrad olema sätestatud liikmesriigi õiguses. Rahaliste karistuste ülemmäärasid tuleks kohaldada käesolevas direktiivis määratletud kõige raskemate kuritegude puhul, mille on toime pannud majanduslikult tugevad juriidilised isikud. Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada rahaliste karistuste ülemmäärade arvutamise meetodi üle, sealhulgas eritingimuste üle. Liikmesriigid peaksid kindlas summas sätestatud rahalised karistused riigisiseses õiguses sätestatud korras korrapäraselt läbi vaatama, võttes arvesse inflatsioonimäära ja muudel põhjustel toimuvat rahalise väärtuse kõikumist. Liikmesriigid, kelle rahaühik ei ole euro, peaksid rahaliste karistuste ülemmäärad kehtestama omaenda vääringus ja sellises summas, mis käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeval vastab selles eurodes väljendatud määradele. Nendel liikmesriikidel soovitatakse rahaliste karistuste määrad korrapäraselt läbi vaadata, võttes arvesse ka vahetuskursi muutust.

(36) Rahaliste karistuste ülemmäärade sätestamine ei piira kohtunike ega kohtute õigust määrata kriminaalmenetluses igal konkreetsel juhul asjakohane karistus. Kuna käesolevas direktiivis ei sätestata rahaliste karistuste alammäärasid, peaksid kohtunikud või kohtud igal juhul võtma asjakohase karistuse määramisel arvesse asjaomase juriidilise isiku individuaalseid, rahalisi ja muid asjaolusid ning teo raskusastet.

(37) Liikmesriigid peaksid tagama, et käesolevas direktiivis määratletud kvaliftiseeriva kuriteo koosseisu eest vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes kohaldatavad kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed on rangemad kui need, mida kohaldatakse muude käesolevas direktiivis määratletud kuritegude puhul. Selleks peaksid liikmesriigid nägema kooskõlas oma riigisisese õigusega ette kõrgema määraga rahalised karistused ja trahvid kui käesolevas direktiivis sätestatud ülemmääraga rahalised karistused ja trahvid, või nägema ette rangemad karistused või muud meetmed, sealhulgas kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed, või nende kombinatsiooni.

(38) Asjaolu, et käesoleva direktiivi kohaselt võib juriidilisi isikuid vastutusele võtta, ei tohiks välistada kriminaalmenetluse algatamist füüsiliste isikute suhtes, kes on käesolevas direktiivis määratletud kuritegude toimepanijad või nendele kihutajad või kaasaaitajad. Kui kriminaalvastutuse tingimused on täidetud, peaksid nende füüsiliste isikute alla kuuluma ka äriühingute juhatuse liikmed.

(39) On vajalik et liikmesriigid kaaluvad selliste karistuste või meetmete kehtestamist, mida kohaldatakse vangistuse asemel, et aidata kaasa keskkonna taastamisele.

(40) Kohaldatavaid karistusmäärasid tuleks veel rohkem ühtlustada ja määrad tuleks muuta mõjusamaks, määrates kindlaks ühtsed raskendavad asjaolud, mille puhul võetakse arvesse toimepandud kuriteo raskust. Raskendavaid asjaolusid tuleks mõista kas asjaoludena, mille tõttu on kohtunikul õigus määrata sama kuriteo eest raskem karistus kui see, mis tavaliselt määrataks, kui neid asjaolusid ei esineks, või õigusena käsitada mitut kuritegu kumulatiivselt raskema karistuse mõistmiseks. Seetõttu ei ole liikmesriigid kohustatud nägema ette konkreetseid raskendavaid asjaolusid, kui riigisisese õigusega on juba ette nähtud, et asjaomased kuriteod on karistatavad eraldiseisvate kuritegudena, mis võib kaasa tuua raskemad karistused.

(41) Liikmesriigid peaksid tagama, et nende õigussüsteemis kohaldatavate normide kohaselt on võimaliku raskendava või kergendava asjaoluna kindlaks määratud vähemalt üks käesolevas direktiivis sätestatud raskendavatest ja kergendavatest asjaoludest. Karistuse suurendamise ja vähendamise kohta peaks otsuse igal juhul tegema kohtunik või kohus, võttes arvesse iga juhtumiga seotud konkreetseid asjaolusid.

(42) Käesoleva direktiivi kohaldamine ei tohiks iga juhtumi konkreetsetele asjaoludele vastava karistuse mõistmisel ja täitmisele pööramisel piirata liikmesriikide kriminaalõiguse üldnormide ja -põhimõtete kohaldamist. Liikmesriikidel peaks olema õigus määrata kindlaks kõige sobivamat liiki lisakaristused või -meetmed. Eelkõige kui riigisiseses õiguses on ette nähtud võimalus kehtestada kohustus keskkond teatava aja jooksul taastada, kui kahju on pöördumatu, ei nõuta käesoleva direktiiviga, et kohtunik või kohus vastutaks ka sellise kohustuse täitmise seire eest. Samuti kui riigisisese õiguse alusel võib karistusena mõista asjaomase kuriteo toimepanemiseni viinud tegevuse jaoks antud lubade ja volituste kehtetuks tunnistamist, peaksid liikmesriigid tagama, et kohtunikel või kohtutel on õigus selline karistus ise mõista või et sellest teavitatakse teist pädevat asutust, kes võib toimida kooskõlas riigisiseste menetlusnormidega.

(43) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada riigisisesest õigusest tulenevat tsiviilvastutust ega kohustust, mille kohaselt tuleb kahju, mis on tekitatud käesolevas direktiivis määratletud asjaomase kuriteo tagajärjel, kooskõlas liidu või liikmesriigi õigusega hüvitada.

(44) Süüdimõistetute kohtuotsustes sisalduvate andmete avaldamine peaks olema võimalik ainult igakülgselt põhjendatud erandjuhtudel pärast juhtumipõhist hindamist, mille käigus kaalutakse avalikku huvi ja süüdimõistetute Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklites 7 ja 8 sätestatud õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele. Selliste isikuandmete avaldamine peaks olema seetõttu võimalik ainult raskete kuritegude puhul ja juhul, kui vaja on tugevat hoiatuslikku mõju. Juhtumipõhisel hindamisel võib arvesse võtta selliseid asjaolusid nagu keskkonnale tekitatud kahju raskusaste, füüsilistele isikutele tekitatud kahju või mõlemad, kas kuritegu on toime pandud korduvalt samas keskkonnasektoris, kas kuritegu on toime pandud mitmes liikmesriigis tegutseva suure äriühingu poolt või tema kasuks või kas kuriteo on toime pannud oluline turuosaline teatavas keskkonnasektoris. Käesoleva direktiivi kontekstis toimuv isikuandmete töötlemine peaks olema kooskõlas kohaldatavate liidu ja liikmesriikide andmekaitsealaste õigusaktidega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679 ([9]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2016/680 ([10]). Kõnealused andmekaitsealased õigusaktid hõlmavad liikmesriikide kohustust näha ette toime pandud kuriteo ning mõistetud karistuste või meetmetega seotud kohtuotsuse või selle osa avaldamisel asjakohased kaitsemeetmed andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitseks. Lisaks tuleks juriidilise isiku suhtes karistuste või meetmete mõistmise otsus avaldada viisil, mis ei piira kohtuotsuste anonüümimist või avalikuks olemist reguleerivate riigisiseste normide kohaldamist.

(45) Käesoleva direktiiviga sätestatud kohustus sätestada kriminaalkaristused ei tohiks vabastada liikmesriike kohustusest sätestada riigisisese õigusega liidu keskkonnaõiguses sätestatud rikkumiste eest halduskaristused ja muud meetmed.

(46) Liikmesriigid peaksid kooskõlas riigisisese õigusega määrama keskkonnarikkumiste puhul selgelt kindlaks haldus- ja kriminaalõigusliku täitmise tagamise ulatuse. Käesolevat direktiivi ülevõtvate riigisiseste õigusaktide kohaldamisel peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaal- ja halduskaristuste määramisel järgitakse põhiõiguste harta põhimõtteid, sealhulgas peaksid olema keelatud menetlused, mis ei järgi *ne bis in idem* põhimõtet.

(47) Lisaks peaksid liikmesriikide õigus- ja haldusasutused saama kasutada mitmesuguseid kriminaal- ja muid karistusi ning muid meetmeid, sealhulgas ennetavaid meetmeid, et reageerida eri tüüpi kuritegelikule käitumisele sihipäraselt, aegsasti, proportsionaalselt ja tulemuslikult.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

(48) Kui kuriteod vältavad, tuleks need võimalikult kiiresti lõpetada. Liikmesriike julgustatakse võimaldama pädevatel asutustel nõuda õigusvastase teo viivitamatut lõpetamist või sellise teo ennetamist.

(49) Kui teo toimepanija on saanud varalist tulu, tuleks selline tulu konfiskeerida. Liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed, et arestitud ja konfiskeeritud tulu ja kuriteo toimepanemise vahendeid oleks võimalik hallata asjakohaselt vastavalt nende laadile. On oluline, et liikmesriigid kaaluksid meetmete võtmist, mis võimaldavad konfiskeeritud vara võimaluse korral kasutada keskkonna taastamise rahastamiseks või tekitatud kahju heastamiseks või keskkonnakahju hüvitamiseks kooskõlas riigisisese õigusega.

(50) Liikmesriigid peaksid kehtestama aegumistähtaegu käsitlevad normid, mida on vaja, et neil oleks võimalik keskkonnakuritegude vastu tulemuslikult võidelda, piiramata selliste riigisiseste normide kohaldamist, milles ei ole kehtestatud aegumistähtaegu uurimisele, süüdistuse esitamisele ja õigusnormide täitmise tagamisele. Üldjuhul kulgeb aegumistähtaeg alates kuriteo toimepanemise hetkest. Kuna aga käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid, võivad liikmesriigid sätestada, et aegumistähtaeg hakkab kulgema hiljem, nimelt alates hetkest, mil kuritegu avastati, tingimusel et selline avastamise ajahetk on kooskõlas riigisisese õigusega selgelt kindlaks määratud. Liikmesriikidel on käesoleva direktiivi kohaselt lubatud ette näha lühemad aegumistähtajad kui käesolevas direktiivis sätestatud aegumistähtajad, tingimusel et nende õigussüsteemis on võimalik selliseid lühemaid aegumistähtaegu katkestada või peatada toimingute korral, mida saab riigisisese õiguse kohaselt kindlaks määrata.

(51) Võttes eelkõige arvesse käesolevas direktiivis määratletud kuritegude toimepanijate liikuvust koos kuritegude piiriülesusega ja piiriülese uurimise teostamise võimalust, peaksid liikmesriigid selleks, et selliste kuritegude vastu tulemuslikult võidelda, kehtestama nende üle jurisdiktsiooni. Võimalike kohtualluvuse konflikti juhtumite puhul peaksid liikmesriigid tegema koostööd Eurojustiga, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1727 ([11]) alusel. Liikmesriik peaks kehtestama jurisdiktsiooni nende kuritegude üle, mis pandi toime selles liikmesriigis registreeritud või tema lipu all sõitva laeva või õhusõiduki pardal, võttes arvesse asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonide alusel kehtivaid standardeid. Liikmesriikidel ei peaks olema käesoleva direktiivi alusel kohustust kehtestada esmakordselt jurisdiktsiooni selliste kuritegude üle, mida nende laadi tõttu ei saa laeva või õhusõiduki pardal toime panna.

(52) Liikmesriigid peaksid kehtestama jurisdiktsiooni käesolevas direktiivis määratletud selliste kuritegude üle, mille puhul on kahju kuriteokoosseisu tunnus ja kahju tekkis nende territooriumil. Liikmesriik võib kooskõlas riigisisese õigusega ja territoriaalsuse põhimõttega kehtestada jurisdiktsiooni kuritegude üle, mis on tervikuna või osaliselt toime pandud tema territooriumil.

(53) Keskkonnaalase kriminaalõiguse normide täitmise edukaks tagamiseks peaksid liikmesriigid keskkonnakuritegude puhul tegema pädevatele asutustele kättesaadavaks tulemuslikud uurimisvahendid, nagu need, mida kasutatakse nende riigisisese õiguse alusel organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude vastu võitlemiseks, tehes seda siis ja niivõrd, kui nende vahendite kasutamine on kuritegude, nagu need on sätestatud riigisisese õiguses, laadi ja raskusastme suhtes asjakohane ja sellega proportsionaalne. Nende vahendite hulka võivad kuuluda side pealtkuulamine või -vaatamine, varjatud jälgimine, sealhulgas elektrooniline jälgimine, kontrollialused saadetised, pangakontode jälgimine või muud finantsalased uurimisvahendid. Neid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja täielikus kooskõlas põhiõiguste hartaga. Äärmiselt oluline on tagada õigus isikuandmete kaitsele.

(54) Keskkonnakuriteod kahjustavad loodust ja ühiskonda. Inimesed, kes teatavad liidu keskkonnaalaste õigusaktide rikkumisest, osutavad avalikku huvi pakkuvat teenust ning neil on oluline roll selliste rikkumiste paljastamisel ja ennetamisel ning seeläbi keskkonna ja ühiskonna heaolu kaitsmisel. Inimesed, kes puutuvad oma tööalase tegevuse raames kokku mõne organisatsiooniga, saavad avalikku huvi ja keskkonda ähvardavast ohust või kahjust sageli teada esimesena. Inimesi, kes õigusnormide rikkumise juhtudest teatavad, nimetatakse rikkumisest teavitavateks isikuteks.

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1727 Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2002/187/JSK (ELT L 295, 21.11.2018, lk 138).

Sageli ei julge potentsiaalsed rikkumistest teavitavad isikud oma muredest või kahtlustest survemeetmete hirmus teatada. Sellistele rikkumisest teavitavatele isikutele pakub tasakaalustatud ja tulemuslikku kaitset Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1937, ([12]) mille kohaldamisalasse kuuluvad ka direktiiv 2008/99/EÜ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/123/EÜ ([13]). Pärast direktiivide 2008/99/EÜ ja 2009/123/EÜ asendamist käesoleva direktiiviga peaksid isikud, kes teavitavad liidu keskkonnaõiguse rikkumisest, saama käesoleva direktiivi kohaselt sellist kaitset jätkuvalt liikmesriikidelt, kelle jaoks see direktiiv on siduv.

(55) Väärtuslikku teavet võimalike keskkonnakuritegude kohta võivad vallata ka muud inimesed kui need, kes teavitavad liidu õiguse rikkumisest direktiivi (EL) 2019/1937 alusel. Nad võivad olla mõjutatud kogukonna liikmed või ühiskonna liikmed, kes osalevad aktiivselt keskkonnakaitses. Keskkonnakuritegudest teatanud inimestele ja inimestele, kes teevad koostööd, aitamaks kaasa selliste kuritegude karistamisele, tuleks anda seoses kriminaalmenetlusega vajalikku tuge ja abi, et nad ei satuks koostöö tõttu ebasoodsasse olukorda, vaid et neid toetataks ja abistataks. Sellistele inimestele peaksid olema kättesaadavad vajalikud tugi- ja abimeetmed kooskõlas nende menetlusõigustega riigisisese õiguse kohaselt ning need peaksid hõlmama vähemalt kõiki tugi- ja abimeetmeid, mis on kättesaadavad inimestele, kellel on vastavad menetlusõigused muude kuritegudega seotud kriminaalmenetlustes. Neid inimesi tuleks kooskõlas nende menetlusõigustega riigisiseses õiguses kaitsta ka selle eest, et neid keskkonnakuritegudest teatamise või kriminaalmenetluses tehtud koostöö pärast taga ei kiusataks. Vajalike tugi- ja abimeetmete sisu ei ole käesolevas direktiivis sätestatud ning selle peaksid kindlaks määrama liikmesriigid. Liikmesriikidelt ei nõuta tugi- ja abimeetmete kättesaadavaks tegemist inimestele, keda asjaomases kriminaalmenetluses kahtlustatakse või süüdistatakse.

(56) Liikmesriigid hindavad vajadust võimaldada inimestel teatada keskkonnakuritegudest anonüümselt, kui sellist võimalust ei ole juba olemas.

(57) Kuna keskkond ei saa kriminaalmenetluses end kannatanuna ise esindada, peaks õigusnormide tulemusliku täitmise tagamise huvides olema asjaomase üldsuse liikmel võimalik kooskõlas liikmesriikide õigusega ja asjakohaste menetlusnormide kohaselt tegutseda keskkonna kui avaliku hüve nimel.

(58) Käesolevas direktiivis ei nõuta, et liikmesriigid kehtestaksid asjaomase üldsuse liikmetele uued menetlusõigused. Kui aga asjaomase üldsuse liikmetel on teatud liikmesriigis olemas sellised menetlusõigused võrdväärses olukorras, mis on seotud muude kui käesoleva direktiiviga sätestatud kuritegudega, näiteks kui neil on õigus osaleda menetluses tsiviilhagejana, tuleks sellised menetlusõigused asjaomase üldsuse liikmetele anda ka käesolevas direktiivis määratletud keskkonnakuritegusid käsitlevates menetlustes. Asjaomase üldsuse liikmete õigused ei piira ohvrite õigusi, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/29/EL ([14]). „Asjaomase üldsuse liikmed“ ja „ohvrid“ peaksid jääma kaheks eraldiseisvaks mõisteks ning liikmesriikidelt ei tuleks nõuda, et nad kohaldaksid ohvritele antud õigusi asjaomase üldsuse liikmete suhtes. Käesoleva direktiiviga ei nõuta liikmesriikidelt, et nad annaksid asjaomasele üldsuse liikmetele kriminaalmenetluses menetlusõigused, mille nad on andnud muudele isikute kategooriatele kui asjaomane üldsus.

(59) Liikmesriigid peaksid võtma asjakohaseid meetmeid, milleks võivad olla teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, mis on suunatud kõigile asjaomastele sidusrühmadele nii avalikus kui erasektoris, ning teadus- ja haridusprogrammid, mille eesmärk on vähendada üldiselt keskkonnakuritegude toimepanemist ja keskkonnakuritegevuse riski. Asjakohasel juhul peaksid liikmesriigid tegutsema kõnealuste sidusrühmadega koostöös. Sellega seoses võiksid meetmed, mille eesmärk on parandada keskkonnakuritegude ennetamist, hõlmata nõuete täitmise ja hoolsuskohustuse süsteemide edendamist, ettevõtjate julgustamist, et neil oleksid vastavuskontrolli spetsialistid, kes aitaksid tagada vastavuse liidu keskkonnaalastele õigusaktidele, ning läbipaistvuse edendamist, et tugevdada keskkonnaalase kriminaalõiguse järgimist. Lisaks võiksid käesoleva direktiivi alusel juriidilistele isikutele mõistetavad

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 280, 27.10.2009, lk 52).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).

lisakaristused hõlmata äriühingute kohustust kehtestada hoolsuskohustuse süsteemid, et parandada keskkonnastandardite järgimist, mis aitab samuti ära hoida edasisi keskkonnakuritegusid. Lisaks võiksid liikmesriigid kaaluda fondi loomist, et toetada ennetusmeetmeid seoses keskkonnakuritegude ja nende laastavate tagajärgedega.

(60) Keskkonnakuritegude tulemuslikku ennetamist ja nende eest karistamist takistab see, kui riiklikel asutustel, kes keskkonnakuritegusid avastavad, uurivad, nende eest süüdistusi esitavad või otsuseid teevad, ei ole piisavalt ressursse ja õigusnormide täitmise tagamise volitusi. Eelkõige võib vahendite nappus takistada ametiasutustel üldse meetmeid võtta või piirata nendepoolseid täitemeetmeid, mistõttu võib teo toimepanija vastutusest pääseda või saada karistuse, mis ei vasta kuriteo raskusastmele. Seetõttu tuleks kehtestada vahendite ja õigusnormide täitmise tagamise volituste miinimumkriteeriumid.

(61) Õigusnormide täitmise tagamise ahela toimimise tulemuslikkus sõltub mitmesugustest erioskustest. Kuna keskkonnakuritegudest tulenevate probleemide keerukuse ja selliste kuritegude tehnilise laadi tõttu tuleb rakendada valdkondadevahelist lähenemisviisi, on kõigis asjaomastes pädevates asutustes vaja kõrgetasemelisi õigusalaseid teadmisi ja tehnilist oskusteavet, finantstuge ning samuti kõrgetasemelist koolitust ja spetsialiseerumist. Liikmesriigid peaksid pakkuma koolitust, mis vastab nende isikute ülesannetele, kes tegelevad keskkonnakuritegude avastamise, uurimise, nende eest vastutusele võtmisega. Liikmesriigid peaksid asjakohasel juhul, võttes arvesse oma põhiseaduslikke tavasid ja õigussüsteemi ülesehitust ning muid asjaolusid, sealhulgas liikmesriigi suurust, hindama kooskõlas riigisisese õigusega vajadust suurendada selliste asutuste spetsialiseerumist keskkonnakuritegude valdkonnas. Kui asjaomane liikmesriik on väike ja tal on vaid piiratud arv pädevaid asutusi, võidakse hinnangus jõuda järeldusele, et kõnealust piiratud arvu silmas pidades ei ole spetsialiseerumine võimalik ega soovitatav. Õigusnormide täitmise tagamise ahela professionaalsuse ja mõjususe maksimeerimiseks peaksid liikmesriigid kaaluma keskkonnakuritegudega tegelemiseks ka spetsiaalsete uurimisüksuste, prokuröride ja kriminaalkohtunike määramist. Kriminaalkohtud võiksid ette näha spetsiaalsed kohtunike kojad. Kõigile asjaomastele õigusnormide täitmise tagamise asutustele tuleks teha kättesaadavaks tehniline oskusteave.

(62) Selleks et tagada tulemuslik, integreeritud ja sidus õigusnormide täitmise tagamise süsteem, mis hõlmab haldus-, tsiviil- ja kriminaalõiguslikke meetmeid, peaksid liikmesriigid korraldama sisemist koostööd ja teabevahetust kõigi nende haldus- ja kriminaalõiguse normide täitmise tagamisega tegelevate pädevate asutuste, sealhulgas kõikide ennetus-, karistus- ja parandusülesandeid täitvate ametite vahel.

(63) Liikmesriigid peaksid kooskõlas kohaldatavate normidega tegema ka liidu ametite, eelkõige Eurojusti ja Europoli kaudu, ning liidu organitega, sealhulgas Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Pettustevastase Ametiga, nende pädevusvaldkondade raames koostööd. Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja vastastikku antavat õigusabi käsitlevate õigusnormide kohaldamist, selline koostöö tuleks ette näha, et tagada käesolevas direktiivis määratletud kuritegude suhtes tulemuslikud meetmed, sealhulgas asjakohasel juhul Eurojusti poolt riiklikele pädevatele asutustele osutatav tehniline ja operatiivabi, mida kõnealused asutused võivad vajada oma uurimiste koordineerimiseks. Asjakohasel juhul võiks abi anda komisjon. Selline abi ei tohiks hõlmata komisjoni osalemist konkreetsete kriminaalasjade uurimises või nende eest süüdistuse esitamise menetlustes, mida viivad läbi riiklikud pädevad asutused, ning seda ei tohiks mõista nii, et see hõlmab komisjoni rahalist toetust või muid eelarvelisi kulukohustusi.

(64) Liikmesriigid peaksid tagama, et käesolevas direktiivis määratletud kuritegude eest süüdi mõistetute kohta vahetatakse teavet riiklike pädevate asutuste vahel kooskõlas nõukogu raamotsusega 2009/315/JSK ([15]).

(65) Selleks et tagada ühtne lähenemisviis keskkonnakuritegevuse vastasele võitlusele, peaksid liikmesriigid vastu võtma, avaldama, rakendama ja korrapäraselt läbi vaatama keskkonnakuritegude vastu võitlemise riikliku strateegia, kehtestades eesmärgid, prioriteedid ning vastavad meetmed ja vajalikud vahendid. Riiklikus strateegias tuleks eeskätt käsitleda keskkonnakuritegevuse valdkonnaga seotud riikliku poliitika eesmärke ja prioriteete, pädevate asutuste vahelise koordineerimise ja koostöö meetodeid, saavutatud tulemuste korrapärase seire ja hindamise korda ja mehhanisme ning keskkonnakuritegude ja nendega seotud rikkumiste vastast võitlust otseselt puudutavate

([15]) Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsus 2009/315/JSK, mis käsitleb karistusregistrite andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu (ELT L 93, 7.4.2009, lk 23).

küsimustega tegelevate Euroopa võrgustike abi. Liikmesriigid peaksid saama määrata kindlaks kõnealuse strateegia sobiva vormi, milles võiks võtta arvesse nende põhiseaduslikke tavasid seoses võimude lahususe ja pädevustega ning mis võiks olla kas valdkondlik või osa laiemast strateegilisest dokumendist. Hoolimata sellest, kas liikmesriigid näevad ette ühe või mitme strateegia vastuvõtmise, peaks nende üldine sisu hõlmama kogu liikmesriigi territooriumi.

(66) Et tegeleda tulemuslikult käesolevas direktiivis määratletud keskkonnakuritegudega, on vaja, et liikmesriikide pädevad asutused koguksid keskkonnakuritegude kohta täpseid, järjepidevaid ja võrreldavaid statistilisi andmeid. Liikmesriigid peaksid seetõttu tagama asjakohase süsteemi olemasolu käesolevas direktiivis määratletud rikkumisi käsitlevate olemasolevate statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja edastamiseks. Neid statistilisi andmeid peaksid liikmesriigid kasutama selleks, et toetada täitevtoimingute strateegilist ja operatiivset planeerimist, analüüsida keskkonnakuritegude ulatust ja suundumusi ning teavitada kodanikke. Liikmesriigid peaksid edastama komisjonile asjakohased statistilised andmed keskkonnakuritegudega seotud menetluste kohta, võttes need andmetest, mis on tsentraalsel või detsentraliseeritud tasandil liidus juba olemas. Komisjon peaks tulemusi liikmesriikide edastatud statistiliste andmete põhjal korrapäraselt hindama ja avaldama aruandes oma hindamise tulemused.

(67) Käesoleva direktiivi kohaselt keskkonnakuritegude kohta edastatud statistilised andmed peaksid olema liikmesriikide vahel võrreldavad ja välja võetud ühiste miinimumstandardite alusel. Selleks et tagada käesoleva direktiivi ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et määrata kindlaks statistiliste andmete edastamise standardvorm. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([16]).

(68) Standardvorm, millega edastatakse kooskõlas käesoleva direktiiviga komisjonile karistuste liike ja määrasid käsitlevaid statistilisi andmeid, sealhulgas seotud kuritegude kategooriaid käsitlevat teavet, tuleks kehtestada kooskõlas käesolevas direktiivis sätestatud komiteemenetlusega.

(69) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(70) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(71) Käesoleva direktiiviga muudetakse ja laiendatakse direktiivi 2008/99/EÜ sätteid. Kuna tehtavad muudatused on arvukad ja sisulised, tuleks direktiiv 2008/99/EÜ selguse huvides täielikult asendada liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv.

(72) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/35/EÜ ([17]) täiendati direktiiviga 2009/123/EÜ, lisades sätted laevadelt pärinevate saasteainete merreheitmisega seotud kuritegude ja karistuste kohta. Sellised kuriteod ja karistused peaksid kuuluma käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Seepärast tuleks liikmesriikide puhul, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv, direktiiv 2009/123/EÜ asendada. Selline asendamine ei tohiks mõjutada kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuse direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga. Sellest tulenevalt tuleks käsitada viiteid direktiivi 2005/35/EÜ sätetele, mida täiendati või mis asendati direktiiviga 2009/123/EÜ, viidetena käesolevale direktiivile liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv. Selliste liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv ei ole siduv, peaks endiselt olema siduv direktiiv 2005/35/EÜ, nagu seda on muudetud direktiiviga 2009/123/EÜ.

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, 30.9.2005, lk 11).

(73) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt sätestada keskkonnakuritegude ühised määratlused ning võimaldada raskete kuritegude korral mõjusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid kriminaalkaristusi, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid muu hulgas piiriülese kahju tõttu, mida võib keskkonnale põhjustada asjaomane õigusvastane tegu, ning vajaliku reageerimise ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(74) Käesolevas direktiivis sätestatud kohustused ei piira õigusaktide kohaldamist, mis käsitlevad menetlusõigusi kriminaalmenetluses, ning liikmesriigid peaksid tagama, et kahtlustatavate või süüdistatavate menetlusõigusi austatakse kriminaalmenetluses täielikult.

(75) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja eelkõige järgitakse põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, sealhulgas õigust isikuandmete kaitsele, väljendus- ja teabevabadust, ettevõtlusvabadust, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning sama teo eest mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeldu. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ja sellest tuleks lähtuda ka käesoleva direktiivi rakendamisel,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks, et kaitsta keskkonda tulemuslikumalt ning võtta meetmeid keskkonnakuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks ning tagada tulemuslikult liidu keskkonnaalaste õigusaktide täitmine.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesoleva direktiivi mõisteid, mida on kasutatud artikli 3 lõikes 2 loetletud tegude kirjeldamisel, tuleb kohaldataval juhul tõlgendada kooskõlas artikli 3 lõike 1 punktis a osutatud liidu õiguses sätestatud määratlustega.

2. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „juriidiline isik“ – õigussubjekt, kellel on kohaldatavate riigisiseste õigusaktide kohaselt juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud organid, kes teostavad riigivõimu, ja avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid;

b) „elupaik kaitsealal“ – liigi elupaik, mille ala on direktiivi 2009/147/EÜ artikli 4 lõike 1 või lõike 2 kohaselt liigitatud erikaitsealaks, või looduslik elupaik või liigi elupaik, mille ala on vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõikele 4 käsitatav erikaitsealana või mille ala on vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõikele 2 loetletud ühenduse tähtsusega alana;

c) „ökosüsteem“ – taime-, looma-, seene- ja mikroorganismikooslustest ning nende eluta keskkonnast koosnev dünaamiline tervik, mis moodustab nende vastastiktoimel põhineva funktsionaalse üksuse ning hõlmab elupaigatüüpe ning liikide elupaiku ja populatsioone.

Artikkel 3

Kuriteod

1. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 loetletud tegusid, kui need on tahtlikud, ja käesoleva artikli lõikes 4 osutatud tegusid, kui need on toime pandud vähemalt raskest hooletusest, käsitatakse kuriteona, kui need teod on õigusvastased.

Käesoleva direktiivi kohaselt on tegu õigusvastane, kui see rikub:

a) liidu õigust, mille eesmärk on saavutada liidu keskkonnapoliitika mõnda eesmärki, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 191 lõikes 1, või

b) liikmesriigi õigus- või haldusnormi või liikmesriigi pädeva ametiasutuse otsust, millega jõustatakse punktis a osutatud liidu õigust.

Tegu on õigusvastane isegi siis, kui see on toime pandud loa alusel, mille andis välja liikmesriigi pädev asutus, kui selline luba saadi pettuse või korruptsiooni teel, väljapressimise või sundimise teel või kui selline luba rikub ilmselgelt asjakohaseid olulisi õiguslikke nõudeid.

2. Liikmesriigid tagavad, et kuriteona käsitatakse järgmisi tegusid, kui need on õigusvastased ja tahtlikud:

a) teatava koguse materjalide või ainete, energia või ioniseeriva kiirguse juhtimine või heitmine õhku, pinnasesse või vette, mis põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

b) keeldu või muud keskkonna kaitsmisele suunatud nõuet rikkudes sellise toote turulelaskmine, mille suuremahuline kasutamine, nimelt toote kasutamine mitme kasutaja poolt olenemata nende arvust, toob kaasa teatava koguse materjalide või ainete, energia või ioniseeriva kiirguse juhtimise, heitmise või viimise õhku, pinnasesse või vette, mis põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, vee või pinnase kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

c) puhasainena, segudes või toodetes sisalduvate ainete tootmine, turule laskmine või turul kättesaadavaks tegemine, eksportimine või kasutamine, sealhulgas nende lisamine toodetesse, kui selline tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi, olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele, ning:

   i) seda on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 ([18]) VIII jaotise ja XVII lisa kohaselt piiratud;

   ii) see on määruse (EÜ) nr 1907/2006 VII jaotise kohaselt keelatud;

   iii) see ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1107/2009; ([19])

   iv) see ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 528/2012; ([20])

   v) see ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1272/2008; ([21])

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1).

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1).

vi) see on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1021 ([22]) I lisa kohaselt keelatud;

d) elavhõbeda, elavhõbedaühendite ja -segude ning elavhõbedat sisaldavate toodete tootmine, kasutamine, ladustamine, importimine või eksportimine, kui selline tegu ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2017/852 ([23]) sätestatud nõuetega ning sellega põhjustatakse või tõenäoliselt põhjustatakse inimese surm või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

e) projektide elluviimine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL ([24]) artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses, nagu on osutatud artikli 4 lõigetes 1 ja 2, kui seda tehakse arendusloata ja see põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada olulist kahju õhu või pinnase kvaliteedile või vee kvaliteedile või seisundile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

f) jäätmete kogumine, vedamine või käitlus, nimetatud protsesside järelevalve ning ladustamiskohtade järelhooldus, kaasa arvatud toimingud, mida teevad edasimüüjad või vahendajad, kui selline tegu:

i) on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ ([25]) artikli 3 punktis 2 määratletud ohtlike jäätmetega ja kui tegemist on selliste jäätmete arvestatava kogusega, või

ii) on seotud muude kui alapunktis i osutatud jäätmetega ning põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

g) jäätmete vedu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1157 ([26]) artikli 2 punkti 26 tähenduses, kui sellise teo puhul on tegemist arvestatava kogusega, olenemata sellest, kas tegemist on ühekordse veoga või mitme veoga, mis näivad olevat omavahel seotud;

h) määruse (EL) nr 1257/2013 kohaldamisalasse kuuluvate laevade ringlussevõtt, kui selline tegu ei ole kooskõlas kõnealuse määruse artikli 6 lõike 2 punktis a osutatud nõuetega;

i) direktiivi 2005/35/EÜ artikli 3 kohaldamisalasse kuuluvate saasteainete merreheitmine laevadelt kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikes 1 osutatud aladel, välja arvatud juhul, kui selline laevalt merreheitmine vastab kõnealuse direktiivi artiklis 5 sätestatud erandite tingimustele ning põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada vee kvaliteedi halvenemist või kahju merekeskkonnale;

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1021 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta (ELT L 169, 25.6.2019, lk 45).

([23]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/852 elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008 (ELT L 137, 24.5.2017, lk 1).

([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

([25]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1157, mis käsitleb jäätmesaadetisi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1257/2013 ja (EL) 2020/1056 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L, 2024/1157, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1157/oj).

j) sellise rajatise käitamine või sulgemine, kus toimub ohtlik tegevus või kus ladustatakse või kasutatakse ohtlikke aineid või segusid, kui selline tegu ning selline ohtlik tegevus, aine või segu kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/18/EL ([27]) või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL ([28]) kohaldamisalasse ja kui selline tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

k) rajatise ehitamine, käitamine ja lammutamine, kui selline tegu ja selline rajatis kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/30/EL ([29]) kohaldamisalasse ning kui selline tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

l) radioaktiivse materjali või aine valmistamine, tootmine, töötlemine, käitlemine, kasutamine, hoidmine, ladustamine, transportimine, importimine, eksportimine või lõppladustamine, kui selline tegu ja selline materjal või aine kuulub nõukogu direktiivide 2013/59/Euratom, ([30]) 2014/87/Euratom ([31]) või 2013/51/Euratom ([32]) kohaldamisalasse ning kui selline tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

m) pinna- või põhjavee võtmine Euroopa Parlamendi nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ([33]) tähenduses, kui selline tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada olulist kahju pinnaveekogude ökoloogilisele seisundile või ökoloogilisele potentsiaalile või põhjaveekogumite kvantitatiivsele seisundile;

n) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ([34]) IV või V lisas loetletud looduslike looma- või taimeliikide isendi või isendite, kui selles lisas hõlmatud liikidele kohalduvad samad meetmed, mis kohalduvad IV lisas loetletud liikidele, ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ([35]) artiklis 1 osutatud liikide isendi või isendite tapmine, hävitamine, äravõtmine, omamine, müük või müügiks pakkumine, välja arvatud juhul, kui tegu puudutab isendite ebaolulist kogust;

o) kauplemine nõukogu määruse (EÜ) nr 338/97 ([36]) A ja B lisas loetletud looduslike looma- või taimeliikide isendi või isendite või nende osade või neist saaduga ning kõnealuse määruse C lisas loetletud liikide isendi või isendite, nende osade või neist saadu import, välja arvatud juhul, kui tegu puudutab selliste isendite ebaolulist kogust;

([27]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1).

([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

([29]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/30/EL, milles käsitletakse avamere nafta- ja gaasiammutamisprotsesside ohutust ja millega muudetakse direktiivi 2004/35/EÜ (ELT L 178, 28.6.2013, lk 66).

([30]) Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1).

([31]) Nõukogu 8. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/87/Euratom, millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 219, 25.7.2014, lk 42).

([32]) Nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/51/Euratom, millega määratakse kindlaks nõuded elanikkonna tervise kaitsmiseks olmevees sisalduvate radioaktiivsete ainete eest (ELT L 296, 7.11.2013, lk 12).

([33]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

([34]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

([35]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7);

([36]) Nõukogu 9. detsembri 1996. aasta määrus (EÜ) nr 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel (EÜT L 61, 3.3.1997, lk 1).

p) asjaomaste saaduste või asjaomaste toodete liidu turule laskmine või liidu turul kättesaadavaks tegemine või eksport liidu turult, millega rikutakse määruse (EL) 2023/1115 artiklis 3 sätestatud keeldu, välja arvatud juhul, kui tegu puudutab ebaolulist kogust;

q) tegu, mis põhjustab elupaiga halvenemist kaitsealal või direktiivi 92/43/EMÜ II lisa punktis a loetletud loomaliikide häirimist kõnealuse direktiivi artikli 6 lõike 2 tähenduses, kui selline halvenemine või häirimine on märkimisväärne;

r) liidu jaoks probleemsete invasiivsete võõrliikide toomine liidu territooriumile, turule laskmine, pidamine, aretamine, vedu, kasutamine, vahetamine, paljunemise võimaldamine, pidamine või kasvatamine, keskkonda laskmine või levitamine, kui niisuguse teoga rikutakse

i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1143/2014 ([37]) artikli 7 lõikes 1 sätestatud piiranguid ja tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele; või

ii) määruse (EL) nr 1143/2014 artikli 8 alusel välja antud loa või nimetatud määruse artikli 9 alusel antud volituse tingimust ja tegu põhjustab või tõenäoliselt võib põhjustada inimese surma või raskeid tervisekahjustusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile, ökosüsteemile, loomadele või taimedele;

s) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/590 ([38]) artikli 2 punktis a osutatud osoonikihti kahandavate ainete tootmine, turule laskmine, importimine, eksportimine, kasutamine või eraldumine kas puhasainena või segudena, või selliste toodete ja seadmete ja nende osade tootmine, turule laskmine, importimine, eksportimine või kasutamine, mis sisaldavad osoonikihti kahandavaid aineid või mille toimimine tugineb kõnelause määruse artikli 2 punktis b osutatud ainetele;

t) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/573 ([39]) artikli 2 punktis a osutatud fluoritud kasvuhoonegaaside tootmine, turule laskmine, importimine, eksportimine, kasutamine või eraldumine kas puhasainena või segudena, või selliste toodete ja seadmete ja nende osade tootmine, turule laskmine, importimine, eksportimine või kasutamine, mis sisaldavad fluoritud kasvuhoonegaase või mille käitamiseks on vaja kõnealuse määruse artikli 2 punktis b osutatud gaase, või selliste toodete ja seadmete kasutuselevõtmine.

3. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 2 loetletud tegudega seotud kuritegude puhul on tegemist kvalifitseeritud kuriteo koosseisuga, kui selline tegu põhjustab

a) märkimisväärse suuruse või keskkonnaväärtusega ökosüsteemi või elupaiga hävitamise kaitsealal või tekitavad sellisele ökosüsteemile või elupaigale ulatusliku ja suure kahju, mis on kas pöördumatu või pikaajaline, või

b) õhu, pinnase või vee kvaliteedile ulatusliku ja suure kahju, mis on kas pöördumatu või pikaajaline.

4. Liikmesriigid tagavad, et lõike 2 punktides a–d, punktides f, g, i ja q, punkti r alapunktis ii, punktides s ja t loetletud tegusid käsitatakse kuriteona, kui tegu on õigusvastane ja pandud toime vähemalt raskest hooletusest.

([37]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35).

([38]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/590, milles käsitletakse osoonikihti kahandavaid aineid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1005/2009 (ELT L, 2024/590, 20.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/590/oj).

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/573, milles käsitletakse fluoritud kasvuhoonegaase ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 517/2014 (ELT L, 2024/573, 20.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/573/oj).

5. Lisaks kuritegudele, mis on seotud lõikes 2 loetletud tegudega, võivad liikmesriigid kooskõlas oma riigisisese õigusega näha ette keskkonna kaitsmiseks muid kuritegusid.

6. Liikmesriigid tagavad, et hinnates, kas kahju või tõenäoline kahju seoses lõike 2 punktides a–e, punkti f alapunktis ii, punktides j–m ja punktis r loetletud tegudega, on oluline, võetakse asjakohasel juhul arvesse üht või mitut järgmistest elementidest:

a) mõjutatud keskkonna baasolukord;

b) kas kahju on pikaajaline, keskmise kestusega või lühiajaline;

c) kahju ulatus;

d) kahju pöörduvus.

7. Liikmesriigid tagavad, et hinnates, kas lõike 2 punktides a–e, punkti f alapunktis ii, punktides i–m ja punktis r loetletud tegudega võib tõenäoliselt kahjustada õhu või pinnase kvaliteeti või vee kvaliteeti või seisundit või ökosüsteemi, loomi või taimi, võetakse asjakohasel juhul arvesse üht või mitut järgmist elementi:

a) tegu on seotud tegevusega, mida peetakse riskantseks või ohtlikuks keskkonnale või inimeste tervisele ning milleks on vaja luba, mida ei ole saadud või mida ei ole järgitud;

b) mil määral on ületatud lõike 1 teises lõigus punktides a ja b osutatud liidu või riigisiseses õiguses või asjaomase tegevuse jaoks antud loas sätestatud regulatiivset künnist, väärtust või muud kohustuslikku parameetrit;

c) kas materjal või aine on klassifitseeritud ohtlikuks või muul viisil keskkonnale või inimeste tervisele kahjulikuks.

8. Liikmesriigid tagavad, et hinnates seda, kas tegemist on ebaolulise või arvestatava kogusega lõike 2 punkti f alapunkti i, punktide g, n, o ja p tähenduses, võetakse asjakohasel juhul arvesse üht või mitut järgmist elementi:

a) asjaomaste ühikute arv;

b) mil määral ületatakse regulatiivset künnist, väärtust või muud kohustuslikku parameetrit, mis on sätestatud lõike 1 teise lõigu punktides a ja b osutatud liidu või riigisiseses õiguses;

c) asjaomase looma- või taimeliigi kaitsestaatus;

d) keskkonna taastamise kulud, kui seda on võimalik hinnata.

Artikkel 4

Kuriteole kihutamine ja kaasaaitamine ning kuriteokatse

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 3 lõigetega 2 ja 3 hõlmatud kuritegudele kihutamine ja kaasaaitamine on karistatav kuriteona.

2. Liikmesriigid tagavad, et artikli 3 lõike 2 punktidega a–d, punktidega f ja g, punktidega i–m, punktidega o, p, r, s ja t hõlmatud kuriteokatse on see karistatav kuriteona.

Artikkel 5

Füüsilistele isikutele ettenähtud karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et:

a) artikli 3 lõike 2 punktidega a–d ning punktidega f, j, k, l ja r hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kümme aastat, kui selle kuriteoga põhjustatakse inimese surm;

b) artikli 3 lõikega 3 hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kaheksa aastat;

c) artikli 3 lõikega 4 hõlmatud kuritegude eest, millega seoses osutatakse kõnealuses lõikes artikli 3 lõike 2 punktidele a–d ning punktidele f, j, k ja l, karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat, kui asjaomase kuriteoga põhjustatakse inimese surm;

d) artikli 3 lõike 2 punktidega a–l ning punktidega p, s ja t hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat;

e) artikli 3 lõike 2 punktidega m, n, o, q ja r hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et füüsilisele isikule, kes on toime pannud artikliga 3 või 4 hõlmatud kuriteo, saab määrata täiendavaid kriminaalkaristusi või -meetmeid või muid lisakaristusi või -meetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:

a) kohustus:

i) keskkond teatava ajavahemiku jooksul taastada, kui kahju on pöörduv, või

ii) keskkonnale tekitatud kahju eest hüvitist maksta, kui kahju on pöördumatu või kui teo toimepanija ei suuda sellist taastamist teostada;

b) rahalised karistused, mis on teo raskusastme ja asjaomase füüsilise isiku individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega proportsionaalsed ning mille kindlaksmääramisel võetakse asjakohasel juhul igakülgselt arvesse keskkonnale tekitatud kahju suurust ja kestust ning rikkumisest saadud rahalist kasu;

c) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest, kontsessioonidest ja litsentsidest ilmajätmine;

d) keeld olla juriidilises isikus õiguslikult sama liiki juhtival kohal, mida kasutati kuriteo toimepanemiseks;

e) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, millega asjaomane kuritegu toime pandi;

f) ajutine keeld töötada avalikus teenistuses;

g) kui olemas on avalik huvi, mis tehakse kindlaks juhtumipõhisel hindamisel, avaldatakse toimepandud kuriteoga ning määratud karistuste või meetmetega seotud kohtuotsus, mis võib sisaldada süüdimõistetute isikuandmeid, tervikuna või osaliselt üksnes igakülgselt põhjendatud erandjuhtudel.

Artikkel 6

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid tagavad, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest, kui sellised kuriteod on nende juriidiliste isikute kasuks toime pannud isik, kellel on juhtiv koht asjaomases juriidilises isikus, ning kelle tegutsemine iseseisvalt või kõnealuse juriidilise isiku organi osana põhineb järgmisel:

a) õigus esindada juriidilist isikut;

b) õigus teha otsuseid juriidilise isiku nimel või

c) õigus kontrollida juriidilist isikut.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele, kui lõikes 1 osutatud isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tagajärjel on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on pannud tema kasuks toime artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo.

3. Juriidiliste isikute vastutuselevõtmine vastavalt käesoleva artikli lõigetele 1 ja 2 ei välista kriminaalmenetlust füüsilise isiku suhtes, kes paneb toime, kihutab või aitab kaasa artiklis 3 või 4 osutatud kuriteole.

Artikkel 7

Juriidiliste isikute karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vastavalt artikli 6 lõikele 1 või 2 vastutusele võetud juriidilistele isikutele nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest vastavalt artikli 6 lõikele 1 või 2 vastutusele võetud juriidilistele isikutele määratavad kriminaal- või muud karistused hõlmavad rahalisi karistusi või trahve ning võivad hõlmata kriminaal- või muid karistusi või kriminaal- või muid meetmed nagu näiteks:

a) kohustus:

   i) keskkond teatava ajavahemiku jooksul taastada, kui kahju on pöörduv, või

   ii) keskkonnale tekitatud kahju eest hüvitist maksta, kui kahju on pöördumatu või kui teo toimepanija ei suuda sellist taastamist teostada;

b) riiklike hüvitiste ja abi saamise õigusest ilmajätmine;

c) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest, kontsessioonidest ja litsentsidest ilmajätmine;

d) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;

e) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane kuritegu toime pandi;

f) kohtuliku järelevalve alla võtmine;

g) sundlõpetamine;

h) rikkumise toimepanekuks kasutatud üksuste sulgemine;

i) kohustus kehtestada hoolsuskohustuse süsteemid, millega keskkonnastandardite järgimist parandada;

j) toimepandud kuritegu ja määratud karistusi või meetmeid käsitleva kohtuotsuse täielik või osaline avaldamine, kui selleks on avalik huvi, ilma et see piiraks eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset käsitlevate reeglite kohaldamist.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vähemalt artikli 6 lõike 1 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute puhul karistatakse artikli 3 lõikega 2 hõlmatud kuritegude eest rahalise karistuse või trahviga, mille suurus on asjaomase juriidilise isiku teo raskusastme ning individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega proportsionaalne. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et selliste rahaliste karistuste või trahvide ülemmäär ei ole:

a) artikli 3 lõike 2 punktidega a–l ning punktidega p, s ja t hõlmatud kuritegude puhul väiksem kui:

i) 5 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise või trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal või

ii) rahasumma, mis vastab 40 000 000 eurole;

b) artikli 3 lõike 2 punktidega m, n, o, q ja r hõlmatud kuritegude puhul väiksem kui:

i) 3 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise või trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal või

ii) rahasumma, mis vastab 24 000 000 eurole.

Liikmesriigid võivad kehtestada normid juhtudeks, kui rahalise karistuse või trahvi summat ei ole võimalik kindlaks määrata selle alusel, mis oli juriidilise isiku ülemaailmne kogukäive rikkumise toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmisele või trahvi määramise otsusele tegemisele eelnenud majandusaastal.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõikes 3 osutatud kuritegude eest vastavalt artiklile 6 vastutusele võetud juriidilisi isikuid karistatakse raskema kriminaalkaristuse või muu karistuse või meetmega kui need, mida kohaldatakse artikli 3 lõikega 2 hõlmatud kuritegude puhul.

Artikkel 8

Raskendavad asjaolud

Kui järgmised asjaolud ei kuulu artiklis 3 osutatud kuritegude koosseisu tunnuste hulka, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude korral võib kooskõlas riigisisese õigusega käsitada raskendavana üht või mitut järgmist asjaolu:

a) kuritegu põhjustas ökosüsteemi hävimise või tekitas ökosüsteemile pöördumatu või pikaajalise olulise kahju;

b) kuritegu pandi toime kuritegeliku organisatsiooni raames nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK ([40]) tähenduses;

c) kuritegu hõlmas vale- või võltsitud dokumentide kasutamist teo toimepanija poolt;

d) kuriteo pani toime ametiisik oma ülesannete täitmisel;

e) teo toimepanija on varem artiklis 3 või 4 osutatud kuritegudega sama laadi kuritegude eest lõpliku kohtuotsusega süüdi mõistetud;

f) kuriteoga kaasnes või eeldati, et sellega kaasneb, oluline rahaline kasu või otsene või kaudne oluliste kulude vältimine, kui sellist kasu või kulude vältimist on võimalik kindlaks teha;

g) teo toimepanija on tõendeid hävitanud või tunnistajaid või kaebuse esitajaid hirmutanud;

([40]) Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

h) kuritegu pandi toime alal, mis on direktiivi 2009/147/EÜ artikli 4 lõike 1 või 2 kohaselt liigitatud erikaitsealaks, või alal, mis on vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõikele 4 käsitatav erikaitsealana või vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõikele 2 loetletud ühenduse tähtsusega alana.

Käesoleva artikli punktis a osutatud raskendavat asjaolu ei kohaldata artikli 3 lõikega 3 hõlmatud kuritegude suhtes.

Artikkel 9

Kergendavad asjaolud

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et asjaomaste artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude puhul võib kooskõlas riigisisese õigusega käsitada kergendavana üht või mitut järgmist asjaolu:

a) teo toimepanija taastab keskkonna varasema seisundi, kui sellise taastamise kohustus ei ole direktiivi 2004/35/EÜ kohane kohustus, või võtab enne kriminaaluurimise algatamist meetmeid kahju mõju ja ulatuse minimeerimiseks või heastab kahju;

b) teo toimepanija esitab haldus- või õigusasutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil:

i) teisi teo toimepanijaid kindlaks teha või vastutusele võtta,

ii) tõendeid leida.

Artikkel 10

Vara arestimine ja konfiskeerimine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude toimepanemise vahendite ja neist saadud tulu jälitamist, kindlakstegemist, arestimist ja konfiskeerimist.

Liikmesriigid, kelle jaoks on siduv Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/42/EL, ([41]) võtavad esimeses lõigus osutatud meetmeid kooskõlas kõnealuse direktiiviga.

Artikkel 11

Aegumistähtajad

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtajad, mis võimaldavad artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid pärast nende toimepanemist piisava aja jooksul uurida, nende eest süüdistus esitada, neid kohtulikult menetleda ja kohtuotsus teha, et kuriteo menetlemine oleks tulemuslik.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtaeg, mis võimaldab artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo eest lõpliku kohtuotsusega mõistetud karistusi täitmisele pöörata piisava aja jooksul pärast süüdimõistmist.

2. Lõikes 1 osutatud aegumistähtajad on järgmised:

a) vähemalt kümme aastat alates kuriteo toimepanemisest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kümme aastat;

b) vähemalt viis aastat alates kuriteo toimepanemisest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat vangistust;

([41]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

c) vähemalt kolm aastat alates kuriteo toimepanemisest, mille eest mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat vangistust.

3. Lõike 1 teises lõigus osutatud aegumistähtaeg on järgmine:

a) vähemalt kümme aastat lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast järgmistel juhtudel:

i) rohkem kui viie aasta pikkune vanglakaristus või alternatiivselt

ii) vanglakaristus kuriteo eest, mille eest karistatakse vähemalt kümne aasta pikkuse vangistusega;

b) vähemalt viis aastat lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast järgmistel juhtudel:

i) rohkem kui ühe aasta pikkune vanglakaristus või alternatiivselt

ii) vanglakaristus kuriteo eest, mille eest karistatakse vähemalt viie aasta pikkuse vangistusega, ja

c) vähemalt kolm aastat lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast järgmistel juhtudel:

i) kuni ühe aasta pikkune vanglakaristus või alternatiivselt

ii) vanglakaristus kuriteo eest, mille eest karistatakse vähemalt kolme aasta pikkuse vangistusega.

4. Erandina lõigetest 2 ja 3 võivad liikmesriigid kehtestada aegumistähtaja, mis on lühem kui kümme aastat, ent mitte lühem kui viis aastat, tingimusel et selle aegumistähtaja kulgemist on võimalik teatavate toimingute korral katkestada või peatada.

Artikkel 12

Jurisdiktsioon

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et kehtestada artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude üle oma jurisdiktsioon, kui

a) kuritegu on tervikuna või osaliselt toime pandud tema territooriumil;

b) kuritegu pandi toime asjaomases liikmesriigis registreeritud või tema lipu all sõitva laeva või õhusõiduki pardal;

c) kahju, mis on üks kuriteo koosseisu tunnustest, tekkis tema territooriumil või

d) teo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik.

2. Liikmesriik teavitab komisjoni otsusest oma jurisdiktsiooni laiendada ühele või mitmele artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteole, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, kui:

a) teo toimepanija peamine elukoht on tema territooriumil;

b) kuritegu on toime pandud tema territooriumil asuva juriidilise isiku kasuks;

c) kuritegu on toime pandud tema kodaniku vastu või isiku vastu, kelle peamine elukoht on kõnealuses liikmesriigis, või

d) kuriteoga on tekitatud tema territooriumil keskkonnale tõsine oht.

Kui artiklis 3 või 4 osutatud kuritegu kuulub rohkem kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, teevad need liikmesriigid koostööd, et määrata kindlaks, milline liikmesriik kriminaalmenetlust läbi viib. Asjakohasel juhul edastatakse juhtum kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK ([42]) artikli 12 lõikega 2 Eurojustile.

3. Lõike 1 punktides c ja d osutatud juhtudel võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et nende jurisdiktsiooni teostamine ei sõltu tingimusest, mille kohaselt saab süüdistuse esitada ainult pärast kuriteost teatamist selle riigi poolt, kelle territooriumil kuritegu toime pandi.

Artikkel 13

Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude uurimiseks või nende eest süüdistuse esitamiseks on kättesaadavad tulemuslikud ja proportsionaalsed uurimisvahendid. Asjakohasel juhul hõlmavad need vahendid spetsiaalseid uurimisvahendeid, näiteks organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses või muude raskete kuritegude puhul kasutatavaid vahendeid.

Artikkel 14

Keskkonnakuritegudest teatavate või uurimisele kaasaaitavate isikute kaitse

Ilma et see piiraks direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et isikutele, kes käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudest teatavad, esitavad tõendeid või teevad muul viisil pädevate asutusega koostööd, on kriminaalmenetluse raames kooskõlas riigisisese õigusega juurdepääs toetus- ja abimeetmetele.

Artikkel 15

Teabe avaldamine üldsuse huvides ja asjaomase üldsuse juurdepääs õigusemõistmisele

Liikmesriigid tagavad, et isikutel, keda käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteod mõjutavad või tõenäoliselt mõjutavad, ja isikutel, kellel on põhjendatud huvi või kelle õigusi rikutakse, ning valitsusvälistel organisatsioonidel, kes edendavad keskkonnakaitset ja vastavad riigisisese õiguse nõuetele, on nende kuritegudega seotud menetlustes asjakohased menetlusõigused, kui liikmesriigis on olemas sellised asjaomase üldsuse menetlusõigused muude kuritegudega seotud menetlustes, näiteks õigus osaleda menetluses tsiviilhagejana. Lisaks tagavad liikmesriigid sellisel juhul kooskõlas oma riigisisese õigusega, et teavet menetluse edenemise kohta jagatakse asjaomase üldsusega, kui seda tehakse muude kuritegudega seotud menetlustes.

Artikkel 16

Ennetamine

Liikmesriigid võtavad sobivad meetmed, milleks võivad olla teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, mis on mõeldud kõigile asjassepuutuvatele sidusrühmadele nii avalikus kui ka erasektoris, ning teadus- ja haridusprogrammid, eesmärgiga vähendada keskkonnakuritegude toimepanemist ja keskkonnakuritegevuse riski. Asjakohasel juhul peaksid liikmesriigid tegutsema koostöös selliste sidusrühmadega.

Artikkel 17

Ressursid

Liikmesriigid tagavad, et keskkonnakuritegusid avastavatel, uurivatel, nende eest süüdistusi esitavatel või neis asjus otsust tegevatel riiklikel asutustel on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning piisavalt rahalisi, tehnilisi ja tehnoloogilisi vahendeid, mis on vajalikud käesoleva direktiivi rakendamisega seotud ülesannete tulemuslikuks täitmiseks. Võttes arvesse oma põhiseaduslikke tavasid ja õigussüsteemi ülesehitust ning muid riigisiseseid asjaolusid, hindavad liikmesriigid kooskõlas riigisisese õigusega, kas kõnealuste asutuste spetsialiseerumist keskkonnaalase kriminaalõiguse valdkonnas tuleks suurendada.

([42]) Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

Artikkel 18

Koolitus

Ilma et see piiraks kohtute sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi liidus, võtab liikmesriik vajalikud meetmed tagamaks, et kohtunikele, prokuröridele, politseinikele, kohtutöötajatele ning kriminaalmenetluste ja -uurimistega tegelevate pädevate asutuste töötajatele pakutakse käesoleva direktiivi eesmärkidega seotud korrapärast erikoolitust, mis vastab kõnealuste kohtunike, prokuröride, politseinike, kohtutöötajate ja pädevate asutuste töötajate ülesannetele.

Artikkel 19

Koordineerimine ja koostöö liikmesriigi pädevate asutuste vahel

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua strateegilise ja operatiivse tasandi koordineerimiseks ja koostööks asjakohased mehhanismid, mis ühendavad kõiki liikmesriigi pädevaid asutusi, kes osalevad keskkonnakuritegude ennetamises ja nende vastu võitlemises. Selliste mehhanismide eesmärk on vähemalt järgmine:

a) tagada ühised prioriteedid ning kriminaal- ja haldusõigusliku täitmise tagamise vaheliste seoste ühine mõistmine;

b) kohaldatavas liidu ja riigisiseses õiguses sätestatud piirides strateegilistel ja operatiiveesmärkidel toimuv teabevahetus;

c) kohaldatavas liidu ja riigisiseses õiguses sätestatud piirides konkreetse uurimise raames toimuv konsulteerimine;

d) parimate tavade vahetamine;

e) abi andmine Euroopa võrgustikele, mis ühendavad spetsialiste, kes tegelevad keskkonnakuritegude ja seonduvate rikkumiste vastu võitlemise küsimustega.

Esimeses lõigus osutatud mehhanismid võivad olla spetsialiseerunud koordineerimisasutuste, pädevate asutuste vaheliste vastastikuse mõistmise memorandumite, riiklike täitevasutuste võrgustike ja ühiste koolituste vormis.

Artikkel 20

Liikmesriikide ja komisjoni ning liidu organite ja asutuste koostöö

Kui tekib kahtlus, et keskkonnakuritegu on piiriülene, kaaluvad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused selle kuriteoga seotud teabe edastamist asjakohastele pädevatele organitele.

Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja vastastikku antavat õigusabi käsitlevate õigusnormide kohaldamist, teevad liikmesriigid, Eurojust, Europol, Euroopa Prokuratuur, Euroopa Pettustevastane Amet ja komisjon oma pädevuse piires artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude vastu võitlemisel koostööd. Selleks annab Eurojust liikmesriikide pädevatele asutustele asjakohasel juhul vajalikku tehnilist ja operatiivabi, et aidata nende uurimisi koordineerida. Asjakohasel juhul võib abi anda komisjon.

Artikkel 21

Riiklik strateegia

1. Liikmesriigid koostavad ja avaldavad keskkonnakuritegude vastase võitluse riikliku strateegia hiljemalt 21. maiks 2027.

Liikmesriigid võtavad meetmeid, et hakata oma riiklikku strateegiat põhjendamatu viivituseta ellu viima. Riiklik strateegia peab käsitlema vähemalt järgmist:

a) keskkonnakuritegude valdkonnas kehtestatud riikliku poliitika eesmärgid ja prioriteedid, sealhulgas piiriüleste asjade puhul, ning nende saavutamise korrapärase hindamise kord;

b) kõigi keskkonnakuritegude vastu võitlevate pädevate asutuste ülesanded ja kohustused, sealhulgas seoses riiklike pädevate asutuste ja liidu pädevate organite vahelise koordineerimise ja koostööga ning selliste Euroopa võrgustike abistamisega, kes tegelevad nende kuritegude vastu võitlemisega otseselt seotud küsimustega, sealhulgas piiriülestes asjades;

c) jõustamisega tegelevate töötajate spetsialiseerumise toetamise võimalused, keskkonnakuritegevuse vastaseks võitluseks eraldatud vahendite hinnanguline suurus ja sellega seotud tulevaste vajaduste hindamine.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklik strateegia vaadatakse korrapäraselt läbi ja seda ajakohastatakse korrapäraste ajavahemike tagant, mis ei ole pikemad kui viis aastat, riskianalüüsil põhineva lähenemisviisi alusel, et võtta arvesse keskkonnakuritegevusega seotud asjakohaseid muutusi, suundumusi ja ohte.

Artikkel 22

Statistilised andmed

1. Liikmesriigid tagavad, et on olemas süsteem artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudega seotud aruandlus-, uurimis- ja kohtumenetluse etappides anonüümitud statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks, et jälgida keskkonnakuritegude vastu võitlemise meetmete mõjusust.

2. Lõikes 1 osutatud statistilised andmed hõlmavad vähemalt järgmisi olemasolevaid andmeid:

a) liikmesriikides registreeritud kuritegude ja nende suhtes tehtud otsuste arv;

b) kohtu poolt lõpetatud kohtuasjade arv, sealhulgas asjaomase kuriteo aegumistähtaja möödumise tõttu;

c) nende füüsiliste isikute arv,

i) kellele on esitatud süüdistus;

ii) kes on süüdi mõistetud;

d) nende juriidiliste isikute arv,

i) kellele on esitatud süüdistus;

ii) või kellele on määratud kriminaal- või muu karistus või kohaldatud muud meedet;

e) määratud karistuste liigid ja määrad.

3. Liikmesriigid tagavad, et vähemalt iga kolme aasta järel avaldatakse nende statistika koondülevaade.

4. Liikmesriigid edastavad käesoleva artikli lõikes 2 osutatud statistilised andmed igal aastal komisjonile kooskõlas artiklis 23 osutatud standardses vormis.

5. Komisjon avaldab liikmesriikide edastatud statistiliste andmete põhjal vähemalt iga kolme aasta järel aruande. Aruanne avaldatakse esimest korda kolm aastat pärast artiklis 23 osutatud standardvormi kehtestamist.

Artikkel 23

Rakendamisvolitused

1. Hiljemalt 21. maiks 2027 loob komisjon rakendusaktidega artikli 22 lõikes 4 osutatud statistiliste andmete edastamiseks ette nähtud hõlpsasti ligipääsetava ja võrreldava standardvormi. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 24 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Statistiliste andmete edastamise standardvorm peab koosnema järgmistest elementidest:

a) keskkonnakuritegude liigitus;

b) arvestusühikud;

c) aruandlusvorming.

Esimeses lõigus osutatud elementidest tuleb tagada ühine arusaam.

Artikkel 24

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 25

Hindamine, aruandlus ja läbivaatamine

1. Hiljemalt 21. maiks 2028 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid võtnud. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mis on aruande koostamiseks vajalik.

2. Hiljemalt 21. maiks 2031 hindab komisjon käesoleva direktiivi mõju, käsitledes vajadust ajakohastada artiklites 3 ja 4 osutatud keskkonnakuritegude loetelu, ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mis on selle aruande koostamiseks vajalik, sealhulgas kokkuvõtte käesoleva direktiivi rakendamise ja kooskõlas artiklitega 16–21 võetud meetmete kohta ning statistilised andmed, pöörates erilist tähelepanu piiriülesele koostööle. Vajaduse korral esitatakse koos aruandega seadusandlik ettepanek.

3. Komisjon kaalub korrapäraselt artikli 3 lõikega 2 hõlmatud kuritegude muutmise vajadust.

Artikkel 26

Direktiivi 2008/99/EÜ asendamine

Direktiiv 2008/99/EÜ asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuse direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga. Viiteid direktiivile 2008/99/EÜ käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv. Selliste liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv ei ole siduv, on endiselt siduv direktiiv 2008/99/EÜ.

Artikkel 27

Direktiivi 2009/123/EÜ asendamine

Direktiiv 2009/123/EÜ asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuse direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga.

Viiteid direktiivi 2005/35/EÜ niisugustele sätetele, mis on lisatud või asendatud direktiiviga 2009/123/EÜ, käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv.

Selliste liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv ei ole siduv, on endiselt siduv direktiiv 2005/35/EÜ, nagu seda on muudetud direktiiviga 2009/123/EÜ.

Artikkel 28

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 21. maiks 2026. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 29

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 30

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 11. aprill 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	H. LAHBIB